

تلقی غلط از فاعلیت الهی مهمترین مساله در فلسفه دین

رئیس انجمن فلسفه دین در مراسم افتتاحیه دومین کنفرانس فلسفه دین معاصر با بیان پیش فرض هایی که در مسایل فلسفه دین وجود دارد، عنوان کرد: تلقی غلط از فاعلیت الهی مهمترین مساله در فلسفه دین است.

رئیس انجمن فلسفه دین در مراسم افتتاحیه دومین کنفرانس فلسفه دین معاصر با بیان پیش فرض هایی که در مسایل فلسفه دین وجود دارد، عنوان کرد: تلقی غلط از فاعلیت الهی مهمترین مساله در فلسفه دین است. به گزارش خبرنگار مهر، دومین کنفرانس فلسفه دین معاصر که 23 و 24 دی ماه در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار می شود صبح امروز با حضور پژوهشگران افتتاح شد.

در ابتدای برنامه صادق آیینی وند رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به مدعویین خیرمقدم گفت و در بخش های بعدی برنامه پروفیسور "استیون کتز" به ارایه مقاله ای با عنوان "analyzing- mystical- experience" و دکتر حمیدرضا آیت اللهی درباره این که قابلیت الهی مهمترین پیش فرض در مسایل فلسفه دین است صحبت کرد.

حمیدرضا آیت اللهی در ابتدای صحبت هایش عنوان کرد فیلسوفان دین می کوشند تا مسایل فلسفی که درباره گزاره های بنیادین دینی مطرح شده است تحلیل کنند و با تبیین آن موضوع صدق و کذب آن را واریسی کنند، اما تجزیه و تحلیل گزاره های دینی همواره بر اساس پیش فرض هایی است که در آن بستر پرسش ها بر می خیزند. علیرغم تنوع مسایل فلسفه دین، اغلب آنها از تبیین نامناسب و برخی پیش فرض ها رنج می برند.

رئیس انجمن فلسفه دین ادامه داد: این پیش فرض ها به جای پاسخ به پرسش اصلی ابتدا باید نحوه تلقی از هر پیش فرض را روشن کنند تا بتوان در خصوص آن گزاره اظهار نظر کرد.

آیت اللهی با بیان این که مهمترین پیش فرض اغلب مسایل فلسفه دین موضوع "نحوه فاعلیت الهی در جهان" است عنوان کرد: به نظر می رسد بسیاری از پرسش و جوابها به مسایل فلسفه دین باید ابتدا تحلیل مناسبی از فاعلیت الهی ارایه کند تا بر اساس آن بتوان بر مقام ارزیابی عقلانی به درستی یا نادرستی گزاره ای رسید.

این عضو پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با بیان برخی نگاه های متفاوت به فاعلیت الهی متذکر شد: نگاه های متفاوت فاعلیت الهی و برداشت های سطحی از گزاره های دینی نحوه طرح پرسش ها و پاسخ ها را عوض خواهد کرد. به عنوان نمونه در برخی موارد دفاع از خداباوری به شکل رویکردهای سطحی نمود می یابد که بیشتر باعث فاصله خواهد شد. بنابراین ضرورت دارد قبل از هر اقدامی تبیین های مفهومی درستی از موضوعات ارایه شود.

این استاد دانشگاه ادامه داد: این مقاله درصدد است مهمترین پیش فرض های مسایل دینی را تعریف و تصور درستی از فاعلیت الهی را ارایه کند تا بتوانیم به مفهوم درستی از این وضعیت دست یابیم. معتقدم تلقی غلط از فاعلیت الهی مهمترین مساله در فلسفه دین است.

وی در بخش دیگری از صحبت هایش با آوردن مثال هایی در این زمینه تصریح کرد: مثلاً این پیش فرض که نیاز عالم به عالم باشعور تلقی انسان از خدا را به عنوان یک ساعت ساز لاهوتی نشان می دهد باعث می شود که برداشت فاعلی از خداوند مورد توجه قرار نگیرد. همچنین در برداشت دیگری دفاع هایی از برهان نظم که در آن از حساب احتمالات و وجود اتفاقات بر اساس تصادف نام برده می شود و این تلقی را به وجود می آورد که خداوند نظام ها را مستقلاً ایجاد کرده است باعث می شود که چالش های تکاملی تضعیف شوند.

آیت اللهی متذکر شد: همچنین تلقی های مردم عادی از رحمت های خاص خداوند که در معجزات الهی نمود می یابد باعث می شود نگاه به فاعلیت خداوند فقط در حد فاعلیت های خاص نگه داشته شود، ضمن اینکه همین موضع در مورد عدم استجابیت دعاها باعث می شود از اساس در وجود خداوند تردید به وجود بیاید یا باعث دلخوری باطنی افراد می شود. همچنین برداشت دیگری از خداوند وجود دارد که در میان مسیحیان رواج یافته که آن هم نام بردن از خداوند به عنوان پدر آسمانی و مهربانی است که برای آنها بهترین را پیش بینی می کند، اما باز هم این نظریه با وجود بلاهای طبیعی که بر سر انسان ها می آید زیر سوال می رود، بنابراین ضرورت دارد که ابتدا نحوه فاعلیت الهی را تبیین کرد و سپس به بیان نظریات و پیش فرض ها پرداخت.

وی در پایان صحبت هایش یادآور شد: مجموعه موارد عنوان شده ناظر به آن است که بیشترین تلاش بر ارایه تصویری درست از فاعلیت الهی انجام گیرد که این تلاش در ارایه تصویر حقیقی با بیان این نکات عملی خواهند شد. این نکات عبارتند از وابستگی وجود بشر به خدا و اراده و علم الهی که باید توضیح داده شود. همچنین باید جایگاه خداوند در تداوم هر لحظه عالم و برای تصمیم گیری برای هر اجزا توضیح و رحمت خداوند به درستی نشان داده شود، کلیه تغییرات عالم را به گونه ای نسبت دهند که ثبات ذات خداوند مورد خدشه وارد نشود و همچنین قابلیت ارتباط مداوم انسان ها را با خداوند به تصویر بکشند، به نظر می رسد یکی از محورهای فعالیت فکری در دین باید این تحلیل ها باشد.